

Глобализација је феномен који обележава савремено доба и услед тога неоспорно представља тему расправе научника из читавог света. Појава интернета, ширење поља економске размене ван граница нације-државе, брзи развој науке који последице оставља у сваком делу света, затим проблеми попут загађења животне средине и повреде људских права јесу појаве које се јављају на глобалном нивоу па услед тога захтевају глобални аспект разматрања. Дакле, свидело се нама или не, то што нас светски поредак упућује на сарадњу са припадницима других нација, феномен глобализације морамо једноставно прихватити и у сарадњи са другима уложити напор да на најбољи могући начин одговоримо на изазове које он поставља.

Један од одговора на захтеве савременог света јесте успостављање светског управитељства, заправо неке врсте светске владе која је надлежна за решавање међународних проблема. Ова форма владавине не захтева светску државу па тако и не нарушава суверенитет националних држава. Да ли је оваква врста владавине на глобалном нивоу потребна, да ли је могућа и шта би она требало да значи, била је тема овогодишње међународне конференције одржане 27. и 28. јуна на Филозофском факултету у Београду. Серија међународних конференција права и етике, ILECS (International Law and Ethics Conference Series)

јесте пројекат који се уз велике напоре одржава већ дванаесту годину. Ова конференција представља јединствену прилику да се научници из Америке и Западне Европе сусретну са својим колегама из Источне Европе и дискутују на теме од општеважећег значаја. Пројекат је обележен паром годишњих конференција одржаних у јуну на Београдском Универзитету које се у јесен настављају у Америци. За организацију овог догађаја у Београду посебно је заслужан професор Јован Бабић.

Научници су некако природно упућени на међусобну сарадњу, јер сама наука никако не може бити задржана унутар граница једне државе. Резултати науке припадају читавом свету па тако и они који је стварају бивају у интерактивном односу како би је допунили и покупили њене плодове. Овако потпуно отворена сарадња се могла приметити и на горе поменутој конференцији која је била обележена отвореном и врло живом дискусијом учесника. Говорећи о могућој повезаности закона и институција које се на први поглед налазе у потпуном хаосу, Amadeo Santosuosso (Pavia, Italy) је у свом излагању направио веома занимљиву компарацију са привидним хаосом феномена у природним наукама. Показујући како се међу на изглед неповезаним ентитетима ипак проналази законитост, овај аутор је упутио на могућу аналогију са привидном супротстављеношћу међу законима и институцијама различитих држава. Указујући на могуће постојање нити која је заједничка обележијима сваке националне државе, ова аналогија би требало да упути на могуће превазилажење супротности као што су суверенитет и међународна повезаност, национално право и универзализација права, очување територије и детериторијализације и тако створи, бар теоријски, основу за стварање

транснационалног поретка. Међутим, иако ова аналогија науке и права теоријски јако лепо функционише, проблем остаје у њиховој различитој примени и прихватању. Једна од разлика јесте то што је наука увек лако прихваћена и непрестано се и неухватљиво шири, док стварање светског управитељства тече постепено и остаје питање како како би оно било прихваћено када буде довршено.

Но, чак и под претпоставком да се прихвати могућност успостављања светске владе, остаје питање њене етичке оправданости. У погледу тога били су јако интересантни ставови либертанијанаца, на првом месту став Јана Нарвесона (Waterloo), који не прихватају државу ни на националном нивоу, па се из њиховог угла просто не може ни замислити држава светских размера. Према овом аутору, интерес и заједнички осећај права јесте оно што је довољно за стварање уређених односа међу људима. Дакле, никакве институције нису оправдане, никаква полицијска држава, већ само управа која потиче од осећаја који је заједнички сваком човеку. Једино таква врста управитељства, како на глобалном тако и на националном нивоу, била би етички оправдана. Нешто слично се могло назрети и у излагању Ненада Цекића који је разматрао однос Нозикове минималне државе и светског управитељства.

С друге стране, било је занимљиво уплитање тероризма у разматрање постављањеног проблема које смо могли чути у излагању Зорана Курелића (Загреб) и Virginie Held (CUNY

је приказао становиште Хане Арент у књизи

Извори тоталитаризма

у којој се ова ауторка осврће на тоталитарне режиме у Немачкој и Совјетском Савезу. Дакле, нацизам и бољшевизам јесу примери односа власти према појединцу где, ради постизања једнакости, што је циљ сваке тоталитарне владе, свака индивидуалност бива поништена. Потпуно је јасно да таква власт не може бити етички оправдана. Под претпоставком постојања светске владе требало би да се замислимо на шта би она све била спремна да уради ради постизања једнакости и привидног решавања сукобљености међу нацијама.

Из претходно наведених перспектива јасно је да светско управитељство није могуће успоставити на начин који би омогућио очување слободе нација и самих грађана. Међутим, не можемо рећи да је овакав став задобио једногласну подршку. Говорећи о космополитизму Sharon Anderson-Gold (Rensselaer Polytechnic Institute) је изложила негативне аспекте успостављања светске државе, али никако није порицала постојање светске владе. Проблем који остаје јесте да ли њено успостављање може водити деспотизму. Овако постављен проблем асоцира на Кантово схватање међународног права. Говорећи о потреби за светском државом ради успостављања мира, овај филозоф наводи да би њено постојање водило у најгори деспотизам. То би се, по Канту,

Пише: Милица Весковић
понедељак, 30 јун 2008 22:41

догодило због тога што би једна држава, она најача, тежила да свим осталима наметне сопствене законе као општеважеће и тако успоставила хегемонију. Овим поступком би остале државе изгубиле слободу јер закони који за њих важе у том случају не би били производ њихове воље. Услед тога, Кант сматра да је овакво стање још опасније од сукобљености појединачних држава-нација. Ради тога, овај филозоф предлаже стварање слободног савеза међу државама у којем суверенитет појединачних држава остаје очуван. Мир тиме није у потпуности обезбеђен, али јесте напредак ка њему и оно што је за Канта најбитније, слобода држава и појединаца који је чине.

Порицање централизоване државе, а подржавање слободног савеза у којем остаје сачуван суверенитет држава-чланица јесте резултат Кантовог аргумента. Питање које остаје отворено јесте како треба да изгледа тај савез и да ли је он уопште могућ. Овим питањем се поново враћамо одржаној конференцији која је овај проблем себи одредила као тему. На постављени изазов поред поменутих аутора, своје ставове су изнели и Cost as Douzinas (Birkbeck College), Иван Вуковић (Београд), Rudolf Schüssler (Bayreuth), Александар Павковић (Macquarie, Sidney), David Chandler (University of Westminster), Радмила Накарада (Београд) и Filimon Peonidis (Aristotle University of Thesaloniki). Међутим, није могуће изнети јасан став као резултат до којег су учесници дошли, али то не значи да конференција није имала резултате – међусобни дијалог ће, верујем, све учеснике навести да наново размисле о постављеном проблему.

Ова конференција је, дакле, заиста окупила научнике из различитих крајева света како би разменили своје ставове у погледу проблема од општег значаја. Отворена дискусија која је углавном начела нове недоумице, разматрање проблема који заиста погађају свет, етичко преиспитивање односа Америке и Ирака, Индије и Пакистана, или статуса нашег Косова и Метохије у односу са међународним организацијама ЕУ и УН, је оно што је заиста дало живости овој конференцији. Занимљив садржај, као и прилика да се чују ставови аутора чије смо радове читали у неким од научних, часописа јесте нешто што оставља снажан позитиван утисак и што читавом пројекту осигурава потпуну подршку.